

Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om verkställighet av frivårdspåföljder

beslutade den 16 mars 2011. Ändrade genom KVFS 2011:13, 2012:3, 2014:5, 2016:4, 2019:4, 2019:8 och 2020:1.

Kriminalvården föreskriver följande med stöd av 6 kap. 1 och 1 a §§ förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder samt 14 § förordningen (2007:1172) med instruktion för Kriminalvården och beslutar följande allmänna råd.

Föreskrifternas tillämpningsområde m.m.

1 § Dessa föreskrifter innehåller kompletterande bestämmelser till förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder.

1 a § I frågor som berör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Bedömningar som rör barnets bästa ska ta sin utgångspunkt i det enskilda barnets situation.

Överväganden avseende barnets bästa ska dokumenteras. I motiveringen till beslut ska det redogöras på vilket sätt barnets bästa har vägts in i den bedömning som ligger till grund för beslutet. (KVFS 2019:8)

Allmänna råd

Barnets åsikter och inställning bör tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

För att utreda vad som är till ett barns bästa bör barnet, i de fall det bedöms lämpligt, ges möjlighet att komma till tals och få ge sin åsikt i frågan. Om barnet inte självt framför sina åsikter, bör hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. (KVFS 2019:8)

Villkorlig dom

2 § En nöjdförklaring får inte lämnas utan att domen eller ett domsbevis finns tillgängligt för den som tar emot förklaringen.

3 § Verkställighet av en föreskrift om samhällstjänst ska påbörjas så snart som möjligt efter det att domen blivit verkställbar mot den dömd.

Allmänna råd

Verkställighet av en föreskrift om samhällstjänst bör normalt påbörjas inom åtta veckor efter det att domen blivit verkställbar mot den dömd. Om den dömd inte kan nås eller inte har följt två skriftliga kallelser bör anmälan till åklagare för åtgärder enligt 27 kap. 2 a § brottsbalken ske.

Skyddstillsyn

4 § Verkställighet av en föreskrift enligt domen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att domen blivit verkställbar mot den dömd.

Allmänna råd

Föreskrifter vid skyddstillsyn kan avse samhällstjänst, behandlingsplan (kontraktsvård) eller en annan särskild föreskrift om vad den dömd ska iakttas under prövotiden, t.ex. i fråga om vård och behandling.

Verkställighet av en föreskrift om samhällstjänst bör normalt påbörjas inom åtta veckor efter det att domen blivit verkställbar mot den dömd. Om den dömd inte kan nås eller inte har följt två skriftliga kallelser bör anmälan till övervakningsnämnd för åtgärder enligt 28 kap. 7-8 §§ brottsbalken ske.

Samhällstjänst

Arbetsplanens innehåll

5 § Den dömd ska utföra det oavlönade arbetet på en samhällstjänstplats som Kriminalvården anvisar. Vid val av samhällstjänstplats ska den dömdes personliga förhållanden, brottslighetens karaktär och övriga omständigheter beaktas.

Allmänna råd

Om den dömd ska placeras i verksamhet som omfattar vård eller omsorg, t.ex. när verksamheten avser barn eller äldre personer, är det särskilt viktigt att beakta brottslighetens karaktär.

Den dömdes eget förslag på samhällstjänstplats kan beaktas.

6 § Den dömd ska utföra det oavlönade arbetet på sin fritid.

7 § Det oavlönade arbetet får inte bestå av arbetsuppgifter som den dömd ändå skulle ha utfört som medlem i en förening eller annan organisation.

8 § Den dömd ska utföra det oavlönade arbetet under en period som motsvarar längden på det fängelsestraff som enligt domen skulle ha dömts ut om fängelse i stället valts som påföljd. Ett arbetspass ska normalt motsvara fyra timmar.

Om det finns särskilda skäl kan perioden då samhällstjänst utförs och arbetspassens längd förkortas eller förlängas. Ett arbetspass får förlängas till högst åtta timmar.

Måltidsrast och restid inräknas inte i arbetstiden. Om arbetspasset överstiger sex timmar ska avbrott för måltid göras med minst trettio minuter.

Allmänna råd

Arbetsplanen för samhällstjänst bör upprättas för en till två månader i taget. Arbetsspassens längd och frekvens bör anpassas främst till antalet utdömda timmar samt samhällstjänstplatsens behov och möjligheter. Skäl för att komprimera den period under vilken det oavlönade arbetet utförs kan finnas när en samhällstjänstplats är så belägen att tidsåtgången för resorna blir oproportionerligt lång i förhållande till arbetstiden eller om arbetet är organiserat så att det bör utföras koncentrerat.

Kontroll av verkställigheten

9 § Den dömdes närvaro vid varje arbetspass ska kontrolleras.

Anmälan om sjukdom

10 § Om den dömden på grund av sjukdom eller av annat skäl inte kan utföra arbete enligt arbetsplanen ska han eller hon anmäla det till Kriminalvården och samhällstjänstplatsen innan arbetspasset börjar.

Allmänna råd

Sjukdom kan i vissa fall föranleda att arbetsuppgifterna behöver anpassas till den dömdes förmåga.

Villkorlig frigivning

Allmänna råd till 26 kap. 12 § brottsbalken

Frågan om ett övervakningsbehov finns bör bedömas utifrån såväl den frigivnes behov av hjälp och stöd som behovet av kontroll.

Den risk- och behovsbedömning som gjorts i samband med verkställighetsplaneringen i anstalt bör ligga till grund för att avgöra om den frigivne behöver övervakning. Även strafftidens längd bör vägas in. Om risken för återfall i brott bedöms vara hög och övervakningen kan antas ha stor betydelse för att förhindra återfall, t.ex. genom att den frigivne ges möjlighet att fortsätta en behandlingsinsats som har påbörjats i anstalt, bör övervakning anses påkallad oavsett strafftidens längd. (KVFS 2020:1)

Övervakning

Verkställighetsplanering

11 § Med verkställighetsplan avses en plan för övervakning enligt 5 kap. 3 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder samt, avseende villkorligt frigivna, 26 kap. 14 § brottsbalken. (KVFS 2020:1)

12 § En verkställighetsplan ska tas fram för varje dömd som står under övervakning i syfte att utforma verkställigheten på ett ändamålsenligt sätt. Den ska vara individuellt utformad efter omständigheterna i det enskilda fallet. Den dömden ska få en kopia av verkställighetsplanen. (KVFS 2016:4)

KVFS 2011:5

Allmänna råd

Med att verkställigheten utformas på ett ändamålsenligt sätt avses såväl att åtgärder vidtas för att minska risken för återfall i brott som att meddelade föreskrifter genomförs, att den nödvändiga kontrollnivån upprätthålls och att åtgärder i övrigt vidtas som kan underlätta den dömdes anpassning i samhället.

13 § Verkställighetsplanen ska för varje dömd vara baserad på en riskbedömning och en behovsbedömning. En förnyad risk- eller behovsbedömning ska göras när det finns anledning till det.

Allmänna råd

Verkställighetsplanen ska baseras på en sammanställning och bedömning av identifierade risker och behov som har betydelse för innehållet i verkställigheten och för möjligheterna att minska risken för återfall i brott.

Riskbedömningen bör identifiera de risker som har starkast samband med risken för återfall i brott. En identifierad risk anges i termer av låg, medel eller hög risk. Utifrån en samlad bedömning bör identifieras vilka riskreducerande åtgärder som är nödvändiga.

Behovsbedömningen bör identifiera vilka åtgärder som kan underlätta den dömdes anpassning i samhället.

Skäl att göra en förnyad risk- eller behovsbedömning finns t.ex. om den dömdes döms på nytt under pågående verkställighet eller om ny information framkommer som motiverar en ny bedömning. (KVFS 2016:4)

14 § Den dömd har rätt att aktivt delta i och medverka vid planering och utformning av verkställighetsplanen.

15 § I verkställighetsplanen ska verkställighetsinnehållet preciseras i åtgärder med hänsyn tagen till

- de risker och behov som identifierats enligt 13 §, och
- praktiska förutsättningar.

Åtgärderna ska vara tidsatta och uppföljningsbara. De ska vid behov planeras och utformas i samverkan med berörda myndigheter. (KVFS 2016:4)

Allmänna råd

Med praktiska förutsättningar avses t.ex. de resurser som finns tillgängliga. (KVFS 2016:4)

16 § Verkställighetsplanen ska fastställas inom 30 dagar från det att dom inkommer till frivården. För villkorligt frigivna ska den verkställighetsplan som fastställts under verkställighet av fängelse fastställas på nytt senast inom fyra månader.

Verkställighetsplanen ska ändras när det finns anledning till det. När en ändring innebär att en åtgärd läggs till, tas bort eller avbryts ska verkställighetsplanen fastställas på nytt. Verkställighetsplanen ska också fastställas på nytt när det annars är motiverat, och alltid minst var fjärde månad från senaste fastställande.

De tidsfrister som anges i första och andra styckena får överskridas om det finns särskilda skäl. (KVFS 2016:4)

Allmänna råd

Anledning att ändra verkställighetsplanen kan t.ex. vara att åtgärder genomförts och det finns behov av ytterligare åtgärder, att en förnyad risk- eller behovsbedömning föranleder ändrade eller nya åtgärder eller att planerade åtgärder avbrutits eller inte kommit till stånd.

Det får avgöras i varje enskilt fall om det med hänsyn till åtgärdernas karaktär, utformning och tidsplan m.m. är motiverat att fastställa verkställighetsplanen utan att fyra månader har förflutit.

Särskilda skäl att inte fastställa verkställighetsplanen inom angiven tid kan t.ex. vara att det trots upprepade försök inte gått att nå den dömde. Om den dömde inte följer kallelser eller inte gått att nå inom en månad bör misskötsamhetsbedömning göras.

17 § Upphävd genom KVFS 2016:4.

Prov för drogkontroll

18 § Med droger avses alkohol, andra beroendeframkallande medel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel samt sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Med prov för drogkontroll avses blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov för kontroll av att en intagen inte är påverkad av droger.

Allmänna råd

Med andra beroendeframkallande medel avses narkotika eller därmed jämställda preparat, t.ex. lösningsmedel. Vad som är narkotika framgår av 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), förteckningen i förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika samt av Läkemedelsverkets föreskrifter om förteckningar över narkotika.

19 § Vad som anges i 20-22 §§ gäller när skyldighet att lämna ett visst prov för drogkontroll följer av en särskilt meddelad föreskrift för den som är villkorligt frigiven eller avtjänar skyddstillsyn. (KVFS 2020:1)

20 § Blodprov får endast tas av sjukvårdspersonal.

21 § En dömd som är kvinna får inte lämna urinprov i närvaro av någon av motsatt kön som inte är läkare eller legitimerad sjuksköterska.

Allmänna råd

Om en man inte vill lämna urinprov i närvaro av någon av motsatt kön, som inte är läkare eller legitimerad sjuksköterska, bör han istället få lämna provet i närvaro av någon av samma kön om det lämpligen kan ske.

22 § Om en preliminär analys av ett prov för drogkontroll genom saliv- eller svettprov visar positivt resultat ska den dömde föreläggas att lämna ett nytt prov för slutlig analys.

Allmänna råd

Det nya provet bör vara ett urinprov om inte annat anges i den särskilt meddelade föreskriften.

Yttrande i brottmål

Allmänna råd till 5 kap. 9 § förordningen (1998:642) om verkställighet av fri-vårdspåföljder

Yttrandet bör koncentreras till den aktuella situationen och utfallet av övervakningen, utifrån dokumentationen i verkställighetsplanen, samt ett ställningstagande till om det finns förutsättningar för fortsatt övervakning. Uppgifter bör inhämtas från övervakaren samt myndighetspersoner, vårdgivare m.fl. som har pågående kontakt med den dömda. När förutsättningarna för fortsatt övervakning övervägs bör särskilt beaktas möjligheterna att lämna förslag om särskild föreskrift som tydliggör innehållet i övervakningen. Den dömda ska om möjligt informeras om det tänkta innehållet i övervakningen. Den dömda ska om möjligt informeras om det tänkta innehållet i Kriminalvårdens yttrande och ges tillfälle att uttrycka sin mening om det före den slutliga utformningen. Information om yttrandet kan underlåtas om den dömda är oanträffbar eller om det på grund av andra omständigheter inte går att lämna informationen.

Journal

23 § Bestämmelser om behandling av personuppgifter inom Kriminalvårdens verksamhet finns i brottsdatalagen (2018:1177), lagen (2018:1699) om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område och kriminalvårdsdatalagen (2018:1235) med tillhörande förordningar. Bestämmelser om behandling av personuppgifter som inte utförs i syfte att verkställa straffrättsliga påföljder finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (GDPR).

Dokumentation i journal ska ske så snart som möjligt. (KVFS 2019:8)

Allmänna råd

Begreppet journal omfattar både pappershandlingar och digitala handlingar. (KVFS 2011:13)

24 § Varje uppgift som förs in i en journal ska utformas så att den enskildes integritet respekteras. Uppgifterna ska vara korrekta och sakliga. (KVFS 2019:8)

Allmänna råd

Principerna i de författningar som nämns i 23 § om bl.a. laglighet, korrekthet, öppenhet och konfidentialitet bör även tillämpas på andra uppgifter än personuppgifter som förs in i journalen. (KVFS 2019:8)

25 § Vid rättelse av en felaktighet i journalen ska det anges när felaktigheten har rättats, vem som har gjort rättelsen och vad rättelsen bestod i. (KVFS 2011:13)

26 § Endast den personal som behöver tillgång till journalen för att kunna utföra sitt arbete har rätt att ta del av den. (KVFS 2011:13)

Bidrag av allmänna medel

Allmänna råd

Det är normalt inte skäligt att bevilja bidrag om klienten kan betala själv eller om det går att förutse att han eller hon inom en rimlig tidsperiod kan täcka kostnaden genom ersättning för sysselsättning eller någon annan inkomst och åtgärden som ska täckas genom bidraget kan skjutas upp.

För en dömd som verkställer skyddstillsyn med särskild behandlingsplan får bidrag endast beviljas under den tid som omfattas av Kriminalvårdens kostnadsansvar. (KVFS 2014:5)

27 § En dömd får beviljas bidrag av allmänna medel för kostnader som har direkt samband med avtjänandet av straffet, om det är skäligt med hänsyn till den dömdes ekonomiska förhållanden och till att verkställigheten ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Bidrag för resor ska beräknas med utgångspunkt i 15 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2019:1) om inledande av verkställighet av fängelsestraff och straffidsberäkning. (KVFS 2019:4)

Allmänna råd

Bidrag kan utgå för t.ex. skyddskläder vid samhällstjänst eller sådan resekostnad som kan uppstå i samband med deltagande i programverksamhet vid annat frivårdskontor än det där klienten är inskriven. (KVFS 2019:8)

28 § En dömd som verkställer skyddstillsyn med särskild behandlingsplan och som behöver göra en synundersökning eller behöver glasögon får beviljas bidrag för det, om det är skäligt med hänsyn till den dömdes ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. (KVFS 2014:5)

Allmänna råd

Behovet av glasögon bör vara utrett genom intyg av legitimerad optiker eller ögonläkare. En intagen som uppfyller Transportstyrelsens krav på synskärpa för B-körkort (personbil) utan villkor om synkorrigering (binokulär synskärpa på minst 0,5) bör normalt inte beviljas bidrag för glasögon. Bidrag för glasögon bör inte heller beviljas vid mindre synförändringar. Bidrag bör endast beviljas för enklare bågar och glas av standardtyp. (KVFS 2014:5)

29 § En dömd som verkställer skyddstillsyn med särskild behandlingsplan och som behöver akuttandvård får beviljas bidrag för sådan vård, om det är skäligt med hänsyn till den dömdes ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. (KVFS 2014:5)

Allmänna råd

Med akuttandvård avses avhjälpande av smärttillstånd orsakat av kariesskada, tappad fyllning, trauma eller akut infektion från tand, käke, tandfäste eller munslemhinna. Även insättning av temporär tandersättning till följd av akut uppkommen framtandsförlust betraktas som akuttandvård. (KVFS 2014:5)

Övriga bestämmelser

30 § En person som förordnas som biträdande övervakare har rätt till ersättning för uppdraget samt rätt till ersättning för kostnader med vardera 250 kr per månad. Om den biträdande övervakarens kostnader för att fullgöra uppdraget väsentligt överstiger 250 kr per månad kan han eller hon få även ersättning för de överstigande kostnaderna. (KVFS 2019:8)

31 § Chefen för Kriminalvården får besluta om undantag från dessa föreskrifter. (KVFS 2014:5)

Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 april 2011.

Genom författningen upphävs

1. Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om kontraktsvård (KVFS 2006:18),
2. Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om samhällstjänst (KVFS 2006:21),
3. Kriminalvårdens föreskrifter om ändring i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2006:18) om kontraktsvård (KVFS 2008:8) samt
4. Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om frivårdens arbete med dömda under övervakning m.m. (KVFS 2008:19)

LARS NYLÉN

Ulf Jonson